

Xavier Rull,
La formació de mots,
Eumo editorial,
Vic 2004.

Actualment, com ja sabem, un dels problemes de la llengua catalana és la completa supeditació a altres llengües dominants com la castellana i l'anglesa, de tal manera que la capacitat d'innovació s'està perdent. Això es nota molt en el camp del lèxic, tant en la introducció d'estrangerismes innecessaris com en l'adaptació d'aquests estrangerismes (gran part dels quals agafen la fonètica i grafia estrangera). Però sobretot es nota en el desconeixement dels mecanismes de què disposa la llengua per a crear noves paraules que siguin una alternativa a la introducció d'estrangerismes. Així, s'admeten nous estrangerismes sense cercar-hi una alternativa catalana o bé es formen nous mots incorrectament, és a dir, sense tenir en compte les regles tradicionals de formació de paraules en català. Per tal d'evitar això, és important que els catalans coneguem quins són els mecanismes de què disposa la nostra llengua per a crear noves paraules, sense haver-nos de supeditar al que fan altres llengües.

La formació de mots, per tant, és una obra extremadament necessària, que cobreix un buit existent en aquest camp. En el llibre se'ns detallen les normes d'ús de cada sufix, amb les justificacions pertinents (diferenciant-les, si convé, de les que regeixen en castellà) i una generosa exemplificació de mots on els sufixos són emprats, correctament o incorrectament. Vegem-ne exemples:

En català el participi de pas-sat es pot habilitar com a subs-

tantiu que designa l'acció, però generalment en femení: *errada, ferida, patinada...* Són incorrectes la major part de participis masculins (*escanejat, premsat, sagnat...*), per als quals hauríem de fer servir altres solucions (*escaneig, premsada, sagnament...*).

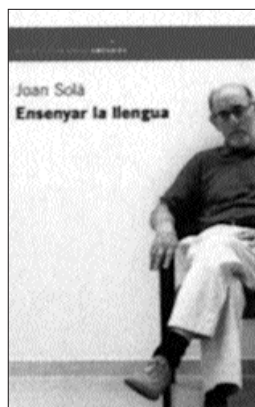
Molts verbs acabats en *-ejar*, d'aparença ben catalana, són en realitat un castellanisme. De la mateixa manera que de *pedalejar* i *telefonar* en català en diem *pedalar* i *telefonar*, de mots com *escanejar, formatejar* i *saborejar* n'hem de dir *escanar, formatar* i *assaborir*. En canvi, quan el sufix *-ejar* té un significat d'*imperfectivitat* o *iterativitat* és correcte (*fosquejar, martellejar...*).

També se'ns ensenya a usar els sufixos adequats en funció del que volem expressar: en les magnituds físiques cal distingir *alçària, alçada, altura, altitud, alt*; o bé *amplària, amplada, amplitud, ample*.

Creiem que aquest llibre l'haurien de tenir molt en compte els periodistes, ja que sovint són els qui, influïts pel castellà o l'anglès (moltes de les notícies que arriben a les redaccions dels diaris són directament traduïdes d'aquestes llengües), posen de moda un mot que contravé els límits de la tradició catalana de derivació. Això passa sovint amb el sufix *-al*, usat abusivament per influència de l'anglès. Així, han aparegut nombroses paraules que en català, si no hi hagués hagut la influència de l'anglès, no se'ns hauria acudit mai de contruir amb aquest sufix: *comunicacional, conversacional, derivacional, disposicional, presentacional...*

Per tant, *La formació de mots* l'haurien de tenir en compte els filòlegs, els científics, els periodistes, els ensenyants i, en general, totes aquelles persones que fan servir la llengua catalana. De fet, m'he limitat a comentar alguns dels nombrosos sufixos explicats en el llibre (per a formar adjectius, noms, verbs, gentilicis, augmentatius i diminutius, femenins i masculins, noms col·lectius...). Esperem que aquest llibre faci que, a partir d'ara, els neologismes es formin d'acord amb els mecanismes que el català té i no supeditant-se sempre a models estrangers. ←

DAVID CASELLAS

Joan Solà,
Ensenyar la llengua,
Ed. Empúries,
Barcelona 2003.

El llibre que ara ens ocupa és un interessant recull de textos de l'autor, publicats entre 1992 i 2003, que tenen com a fil conductor la situació actual de la llengua catalana, analitzada des del prisma d'algú que estima de veritat la nostra llengua, però, alhora, amb la dosi de professionalitat i rigor que es pot demanar a un especialista en la matèria com és el doctor Solà.

Els primers tres documents són diferents intervencions seves en actes realitzats lluny de Catalunya. El primer, íntegrament en castellà, correspon a la taula rodona *La oficialidad de las lenguas minoritarias en la Europa del 92*, celebrada a la Universidad Complutense de Madrid l'any 1991; i l'autor hi exposa la seva visió sobre la situació del català en l'Europa de l'any 1992. En el següent — també en castellà —, que correspon a una conferència pronunciada a la Catholic University of America de Nova York en 1994, exposa diferents aspectes de la situació del català de l'època i, finalment, en el tercer, publicat dins *Actes del Vuitè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-amèrica* l'any 1995, aborda les discussions sobre el futur de la llengua catalana i es refereix, entre altres temes, amb un rigor extraordinari i d'una manera molt succinta, a la polèmica que hi va haver a començaments d'aquella dècada i a finals de

l'anterior sobre el model de llengua que calia fer servir en els mitjans de comunicació.

Malgrat que alguns dels punts que tracta en aquests tres documents, puguin resultar obvis al lector ja iniciat en la sociolingüística del nostre país —cal recordar que van adreçats a públic de fora de Catalunya—, és destacable la claredat d'exposició i la capacitat de síntesi de què fa gala l'autor.

A continuació, el llibre inclou un text publicat en 1996, on l'autor explica d'una manera breu i entenedora els aspectes més importants de la situació de la llengua catalana, dels quals destaquen fonamentalment tres eixos temàtics: el debat sobre la qualitat de la llengua, l'ús i les possibilitats de futur.

El capítol següent, novament en castellà, és un document publicat en 1999 Marc Ruiz-Zorrilla i Cruzate (ed.), *Rússia [sic] i Catalunya. Primeres Jornades de Cultura Catalana a Sant Petersburg 1-5 abril de 1996*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, on l'autor destaca la singularitat d'una llengua, la catalana, que ha estat capaç de sobreviure en unes circumstàncies especialment desfavorables que han fet que sociolingüístes d'arreu s'hagin interessat vivament pel nostre cas.

A continuació, l'autor hi inclou una conferència seva pronunciada l'any 2000 en el marc de les XIII Jornades de Sociolingüística de la Nucia i publicada a Alacant en el 2002, on descriu la situació de les diferents llengües que conviuen a la ciutat de Los Angeles. El text sembla suggerir al lector certs possibles paral·lelismes entre la subordinació que pateix el castellà als EUA i la que suporta el català a casa nostra, tot i que no ho fa d'una manera explícita.

Els darrers documents són un breu recull d'articles dels que Joan Solà publica setmanalment al suplement de cultura del diari *Avui*, entre els quals es troba una agra polèmica que va mantenir l'autor amb Jesús Royo, arran de la publicació del llibre *Arguments per al bilingüisme*. ←

JORDI SEDÓ